

YTTRANDE

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

2023-11-01

Dnr: LM2023/036120

Remissvar över EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens

Diarienummer: KN2023/03652

Inledning

Lantmäteriet har beretts möjlighet att yttra sig över EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens och tillhörande konsekvensanalyser.

Lantmäteriet har i sitt yttrande fokuserat på frågor som rör hur myndigheten genom sitt uppdrag och i samverkan med andra bidrar och framledes kan bidra i arbetet för god jordhälsa. Detta genom exempelvis tillgång till goda underlag i form av geodata samt arbete kring effektiv landadministration (markförvaltning).

Vidare vill Lantmäteriet lyfta vikten av tydligt informationsansvar gällande den föreslagna informationsmängden jordmånsdistrikt. Det är viktigt att implementeringen av direktivet kring jordhälsa är harmoniserat med ansvarsfördelningen för geografisk miljöinformation enligt Inspire.

I samband med inrättande av en ny EU-portal för jordhälsa är det lämpligt att överväga hur denna kan samordnas med befintliga EU-portaler.

I övrigt har Lantmäteriet inga synpunkter.

Kapitel I

Artikel 1, Syfte, punkt 2, Åtgärder

Inom ramen för FN-arbetet deltar Lantmäteriet i en expertgrupp avseende landadministration¹. I arbetsplanen för expertgruppen ingår att öka medvetenheten av effektiv landadministration med avseende på klimatförändringar, motståndskraft samt hållbar utveckling. Detta är

¹ UN-GGIM, Expert Group on Land Administration and Management, <https://ggim.un.org/UN-EG-LAM/>

exempel inom den internationella verksamheten som kan bidra till god jordhälsa.

Genom goda underlag i form av geografisk- samt fastighetsinformation samt i samverkan med andra bidrar Lantmäteriet till informationsunderlag som behövs för åtgärder som beskrivs, kopplat till jordhälsa – ett exempel kan vara information som rör markavvattning eller förorenad mark.

Det kan vara värt att notera att det tidigare har funnits förslag att redovisa information om förorenad mark i fastighetsregistret. Detta har dock inte realiserats.

För närvarande pågår etableringen av en nationell geodataplattform innehållande ett antal olika teman varav ett tema kommer att vara marktäcke och dess användning och ett annat tema administrativa indelningar. Möjligheten till sammanställning av information via plattformen tillsammans med annan information kan utgöra goda underlag i arbetet med jordhälsa.

Artikel 4, Jordmånsdistrikt

I direktivet föreslås etablering av jordmånsdistrikt. En frågeställning här är om detta distrikt i sin tur blir en ny form av administrativ indelning och hur denna då förhåller sig till andra indelningar.

Artikel 5, Myndighet med ansvar för informationsmängden

I Inspire som i Sverige implementerats i Förordning om geografisk miljöinformation (2010:1770), 3 kap, 16§ anges informationsansvaret för markens jordarter och jordmåner. Det är viktigt att implementeringen av jordhälsodirektivet sker koordinerat med ansvarsfördelningen enligt Inspire.

Lantmäteriet har ett samordningsansvar kopplat till Inspire² och ser det som viktigt att informationsansvaret för den föreslagna informationsmängden jordmånsdistrikt tydliggörs. Idag går det inte att tydligt utläsa i förordningen vilken myndighet som isåfall är ansvarig.

Kapitel II

Artikel 6, Jordhälsa och markexploatering

Medlemsländer ska etablera ett ramverk för övervakning av jordhälsa i enlighet med kriterier i Annex i och ii.

Artificiell landyta

Däribland ska indikatorer för exploaterad och hårdgjord mark övervakas. Total artificiell landyta och hårdgjord mark (areal i km² och procentuell andel av medlemslandets yta) är indikatorerna. Andra relaterade indikatorer, eller kanske preciseringar av den artificiella ytan, som kan mätas är mark ianspråktagen för kommersiella aktiviteter, logistiknav, flygplatser, vägar, gruvor.

² INSPIRE, Infrastructure for spatial information in Europe

Här kan Lantmäteriets geografiska data och Naturvårdsverkets Nationella marktäckedata (NMD) utgöra de mest relevanta nationella underlagen för att tillhandahålla den informationen.

I Lantmäteriets Topografiska data redovisas anläggningsområden för exempelvis handels- och industriområden, gruvområden, flygplatser etc. Dessa utnyttjats som underlag och bearbetas när Naturvårdsverket tar fram NMD.

I NMD finns samlingsklassen "Exploaterad mark" som i princip motsvarar summan av artificiell landyta.

Odlingsmark

Lantmäteriets geodata innehåller data om utbredningen av odlad mark i hela Sverige. Frågan om status hos jordar ("jordhälsa") är inte begränsad endast till odlingsmarken, men odlingsmarken är av särskild betydelse så som direktivet presenteras.

Lantmäteriet kan ha ett ansvar för att från sina data redovisa odlingsmarkernas geografiska utbredning och lokalisering i Sverige. Eftersom Jordbruksverket i princip avgränsar sin redovisning av odlingsmark till de marker som har ekonomiskt stöd från EU ("jordbruksblock") så är Lantmäteriets geodata över jordbruksmarken mer fullständig, eftersom även odlad mark som inte uppbär EU-stöd ingår i dessa geodata. Lantmäteriets information om odlingsmarken utgör också underlag för Nationella marktäckedata (NMD).

Odlade ytor av intermediär areal finns i form av odlingslotter och koloniområden. I Lantmäteriets geodata finns de som anläggningsområden för rekreation med attributet koloniområde. Definitionen är "område som upplåtits för odlingsverksamhet i form av kolonilotter och/eller odlingslotter".

Skogsmark

Skogsmarkens utbredning framgår av Lantmäteriets geodata, som också är en väsentlig del av indata till Naturvårdsverkets NMD. Medan Lantmäteriets redovisning av skog inte är differentierad i mer än ett fåtal grundläggande klasser, så är NMD:s redovisning uppdelad på fler skogstyper. I kombination med data ur NMD har Naturvårdsverket och SLU dataset som kan bidra till att urskilja vilka områden med skogsmark som är mer eller mindre intakta från påverkan av markstatus.

En informationsmängd som kan vara användbar vid undersökningar av jordhälsa är den laserdata som samlas in av Lantmäteriet för skogliga ändamål. Ytterligare information om markförhållanden kan inhämtas från Lantmäteriets flygbilder.

Kapitel III,

Artikel 10, Hållbar jordhälsa

I förslag till direktiv framgår att medlemsländerna inom EU ska identifiera synergieffekter med program, planer och åtgärder som bidrar till hållbar jordhälsa/ hållbar landadministration. Vidare ska man se till att olika intressenter som exempelvis allmänhet och markägare blir involverade.

Såsom nämnts under kapitel 1, artikel 1, deltar Lantmäteriet aktivt i arbete inom ramen för UN-GGIM³, däribland arbetsgruppen för landadministration. Inom ramen för denna arbetsgrupp har ett ramverk tagits fram under namnet FELA, Framework for Effective Land Administration and Land Management. I arbetsgruppen finns en plan framtagen för kommande arbete där aktiviteter kring implementering av ramverket, information kring vikten av hållbar landadministration m.m. ingår och där Lantmäteriet bidrar.

På nationell nivå bidrar Lantmäteriet genom geodatasamverkan samt goda underlag av geografisk- samt fastighetsinformation som kan användas tillsammans med annan information i arbetet kring en god jordhälsa.

Artikel 11, Markanvändning

Kopplat till föreslagen paragraf om markanvändning vill Lantmäteriet gärna lyfta det arbete som pågår kring nationell geodataplattform och tillgängliggörandet av standardiserade informationsmängder kopplat till teman i samhällsbyggnadsprocessen. Ett tema som nu tillgängliggörs via plattformen är informationsmängd för detaljplaner, kommande tema rör exempelvis översiktsplan.

Tillgång till goda digitala informationsunderlag är centralt för effektiva processer avseende markförvaltning; exempelvis för en enkel tillgång, möjlighet till sammanställning, kombination av olika teman.

Planeringsprocessen, digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen kan underlätta här – avseende sammanställning av underlag, enkel tillgång, kombination av olika teman.

Kapitel IV,

Artikel 16, Register över förorenad mark

Även här vill Lantmäteriet lyfta vikten av tydlighet vad gäller informationsansvarig myndighet.

Som nämnts kopplat till kapitel 1, artikel 1 har tidigare funnits förslag att redovisa förorenad mark i fastighetsregistret. Detta har dock inte realiserats, däremot finns en redovisning hos Länsstyrelserna. För närvarande pågår även en översyn av fastighetsregisterlagstiftningen

³ UN-GGIM, United Nations Committee of Experts on Global Geospatial Information Management

under namnet ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister (Dir. 2022:94).

Av intresse att nämna i detta sammanhang är en aktivitet inom ramen för ELRA⁴, en samverkansorganisation där Lantmäteriet deltar. Aktiviteten avser en form av "miljöpass för fastighet" och som är tänkt att stötta kopplat till miljö- och jordhälsa i relation till fastighet.

Artikel 19, Information till allmänheten

I direktivet föreslås att data ska tillgängliggöras via en portal för jordhälsa. I samband med inrättande av en ny EU-portal för jordhälsa är det lämpligt att överväga hur denna kan samordnas med befintliga EU-portaler.

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Susanne Ås Sivborg.

I den slutliga handläggningen har även deltagit ställföreträdande generaldirektör Anders Lundquist, informationsutvecklare Lars Andersson, geodatasamordnarna Jakob Bornegrim och Eva Uggla, juristen Sara Wärnick samt verksamhetsstrateg Magnus Forsberg. Föredragande i ärendet har varit verksamhetsutvecklare Magdalena Andersson.

Susanne Ås Sivborg

Generaldirektör

⁴ ELRA, European Land Registry Association